

LJUBLJANSKI ČASNIK.

№ 27.

Vtorik 2. maj. Serpana

1850.

„Ljubljanski časnik“ izhaja vsak teden dvakrat, in sicer vtorik in petik. Predplačuje se za celo leto pri založniku *Jožefu Blažniku* 6 gold., za pol leta 3 gold., za četert leta 1 gold. 30 kraje. Za polletno pošiljanje na dom v Ljubljani se odrajta še 15 kraje. Celoletno plačilo za pošiljanje po cesarski pošti zneso 7 gold., za pol leta 3 gold. 30 kraje, za četert leta 1 gold. 45 kraje. — Vsaka cesarska pošta prejme naročilo in denar, in ako se na pismo zapiše, da so naročivni denarji (Pränumerationsgelder) v njem, ni treba nič postnine plačati.

Vradne naznanila.

Gospod minister bogočastja in uka je po naznanjenju od 11. Rožnika št. 4566 tukajšnega začasniga gimnazialniga vodja Dr. Janca Kleemannna za gimnazialniga vodja za štajarsko z dolžnostjo postavila, deželne šolske oblastnije krajske kronovine pri visjim vodstvu gimnazij v njihovih znotranjih t. j. učilno-izrejnih zadevah podperati.

Visoko c. k. denarstvo ministerstvo je po naznanjenju od 7. t. m. št. 2514 sklenilo, pri deželni glavni denarnici v Opavi krediten oddelk ustanoviti, kateri je neposredno z občno državno in bankno dolgovsko denarnico v zarajtovanju, in s 1. dnem maliga Serpana t. l. svojo vradno djavnost pričeti ima.

Od omenjene dobe se zamorejo tadaj pri deželni glavni denarnici v Opavi obresti od obligacionov pod določbami prejemati, ktere za kreditne oddelke ostalih kronovin veljajo.

V Ljubljani 19. Rožnika 1850.

Gustav grof Chorinsky,
poglarar.

Četertiga tega mesca bo 14. del II. tečaja 1850 deželnega zakonika in vladniga lista za krajsko kronovino izdan in razposlan.

Zapopade srejske postave za deželno glavno mesto Ljubljano in predpise obsežka delavnosti sedajnega srejskiga odbora v Ljubljani za vpeljavo imenovanih srejskih postav.

Ljubljani 1. julija 1850.

Od c. k. vredništva deželnega zakonika za krajsko kronovino.

Politiške naznanila.

Oprostenje zemljiš.

Želje in misli podložne zemljiša davkov, tlake in desetine oprostiti niso ravno nove, zakaj že cesar Jožef II. je bil izdal postavo, po kateri se imajo vse podložne zemljiša davkov in tlak oprostiti. To je bilo pa vendar podložnim kmetom in gruntnim gospodkam bolj na voljo dano, kakor zapovedano, zato se jih je pri nas od tistih časov do zdaj le nekaj kmetov tlake in desetine odkupilo. — Bolj hitro se je godilo oprostenje zemljiš in odkupljevanje davkov na Francoskem, kjer so bili ne-rectificirani davki brez odškodovanja odpušeni, rectificirani ali od vlade poterjeni davki pa s petindvajsetnim zneskam letniga davka odkupljeni. — Po ravno tej ali blizo enaki ceni je bilo oprostenje zemljiš vravnano, in scer med letmi 1818 in 1831, v Bavarskim, Württembergem, Prajsovskem in Saksonskem kraljestvu, in po drugih manjših nemških deželah.

Tudi pri nas v Avstriji je bilo zadnje leta, posebno v letu 1848 veliko govorjeno od te reči, in cesar Ferdinand so 7. kimovca 1848 oprostenje vsih kmetijskih zemljiš, katero se ima sploh ob enim zgoditi, zapovedali, in scer tako, da so od začetka kmetijskiga leta 1849 vse zaveze podložnosti med gruntnimi gospodkami in med kmetijskimi podložnimi jenjale.

V cesarskim patentu 4. sušca 1849, ki so ga Njih veličanstvo cesar Jožef Franc izdali, je na tanko določeno, ktere odrajtvala se imajo brez odškodovanja, in ktere z odkupšino ali z odškodvanjem odpraviti.

V tem cesarskem patentu je zaukazano, da se imajo le na terdno pravico ustanovljeni davki, tlake in desetine od podložnih na to vižo odkupiti, ali odškodovati, da bo podložni kmet le tretji del svojiga davka gruntni ali desetinski gosposki povernil, in tako svojo zemljo in svoje posestvo popolnoma vsih gruntnih davkov za vselej oprostil. En tretjin dozdajnih prihodkov dobé gosposke iz deželne kase, eniga pa zgubé, zato ker zanaprej ne bodo imele nobenih del, pisarij, iztroškov in sitnost več, ktere so popred z svojimi podložnimi kmeti imele. S to naredbo je ustrezno vsim podložnim kmetom in večji del tudi vsim gospodkam, in nobeden se ne more nad krivico pritožiti.

Kako velik razločik se pa pokaže v tem med podložnimi kmeti v nemških deželah in pri vas v Avstriji, če jih med seboj primerimo. Na Bavarskim, postavim, mora kmet, da se gruntnih davkov odkupi, plačati enoletni davek pet in dvajsetkrat gruntni gosposki, pri nas pa še sedemkrat ne; to je, na Bavarskem mora plačati kmet za petindvajset let naprej, pri nas pa le za šest let in osem mescov, da je za vselej od davkov odvezan. Ako bi, postavim, imel kmet dozdajniga letniga davka plačati 3 goldinarje, bi mogel na Bavarskem za odkupšino plačati 25krat 3 goldinarje, to je 75 goldinarjev; pri nas pa ima plačati le 6 $\frac{2}{3}$ krat 3 goldinarje to je 20 goldinarjev.

Boljši kup odkupšine si toraj pač ne moremo misliti, kakor je naša, od našiga miliga cesarja Franc Jožefa odmenjena, in vsak pametin kmet jo mora z veseljem sprejeti. S tistimi hudobnimi ali pa zapeljanimi kmeti, kateri hočejo davkov oprosteni biti in vendar nič plačati, tukej ne moremo govoriti, zakaj njih pravica bi bila krivici kakor krajcar krajcarju podobna, bi bila očitna krivica proti gospodkam, kakoršne pravična vlada nikakor in nikoli ne more poterditi.

Z velikim veseljem naj toraj tudi naši krajnki kmetje pridejo k postavljenim komisijam, in z veseljem naj podpišejo to za njih tako koristno pogodbo, kakor jih je dozdaj že veliko storilo; naj serčno za dolgo in srečno življenje našiga dobrotljiviga cesarja Franca Jožefa Boga prosijo, ker jim je njih zemljiša in posestva tako zopernih in težavnih davkov rešil.

P—k.

Avstrijsko cesarstvo.

V Mirni 23. junija.

Tudi v naši okolici je hudi mrzaz letos tertno močno zadel, kar je stare tertje je vsa pozebla in desitudi je tu in tam ktera še odgnala, grojzda na nje lahko ne zagledaš. Večidel je pa tertje od spodej vse odgnalo, in precej, djal bi skoraj čez našo nado se je grojzde perkazalo iz spodnih mladik, tako, da je tisto vpitje de vina čisto nič ne bo, prazno in neresnično. Nekoliko

se vina nadjamo, se ve de veliko manj od lani, če ga od zdaj kaka nesreča pokončala ne bo. Vreme pa ni nič kaj vgodno ne za tertje ne za polje, razun včeraj in danes je bilo prav hladno in mokrotno, merzla burja je gnala. Prememba pogostna dežja z solncem ni za nič dobra. Včeraj teden je tudi pri nas velika nevihta bila; prigodilo se je vreme hudo od juga — od noviga mesta sem čez hribe in dež je curkama lil; tudi toča je en kos polja in vinogradov zadela. Kamor je ploha zadela je močno poškodovala, ker je veliko zemlje odnesla. Privihralo je pa ravno ta dan tudi hudo vreme od velikanskiga kuma, pravijo, da je po hribih tudi veliko škode naredil, da je tam pri Svibnu in okoli toča prav močno potolkla; de ne bo kaj žeti ne tergati. Bog pomagaj! Vino od leta 1849 v ceni močno raste, prodaja se že avstr. vedro po 4—5 gold., starina po 7—9 gold., ajde ni kaj okolj nas, prodala bi se po 1 gold. 20 kr., pšenica pa po 1 gold. 50 kr. Pretečeno saboto večer in celo noč je spet tukaj in po hribih tako jako dež lil, da je Mirnišca silovito narastla in svoje bregove prestopivši čez njive in travnike proti Mokronogu derla. Voda je veliko zemlje saboj nesla, ker je bila rujava kot ilovca. Ta povodenj je škodo veliko uzrokovala. Pod Mirniško grajšino je čez cesto za žago pripravljene rekle nesla in tudi na žagi je več žaganc vzela, z vertov je zemljo odnesla al pa jih z kamnjam zasula, pa tudi košenine posvinjala in po bližnih njivah žito poderla. V Mirni je bila v nektore hiše stopila, ena je bila otoku popolnoma enaka okoli in okoli je bila z vodo obdana, da ni bilo moč ne noter ne ven. Vender pa ta povodenj ni bila na velikosti in sili predposledni enaka, ki se je bila lansko jesen pripetila, zakaj ona je bila taka, da je sode po kletih vzdigovala in tudi v kacih 4 hišah so mogli ljudje pod streho bežati, tekla je na obeh koncih mosta čez cesto in preč, ko se od cerkve dolj na cesto pride je voda stala. Stari možje ne pomnijo take povodnji. Pretečeni četertik so v Šentrupertski fari nekiga okoli 35 let stariga zakonskiga moža dva sovražnika ubila. Čakala sta ga zvečer na potu; mu de bi ne upil, usta z mesam zamašila, ter ga tolčeta, da je v kratkim umerl. Morivci so že v rokah.

Mengeš. Pri nas vse mergoli beračev vsake baže. Kar mavharje zadene, bi mislim že enkrat čas bilo, da bi soseske nikomur trohe ne dale, ki ni v tisti soseski doma. Le s tem bi se toliko vlačugarjem graja postavila, katerim se ne ljubi delati, in ki potem kak razcukan plajš oblečejo, mavho čez ramo obesijo, in tako od hiše do hiše od vasi do vasi koračijo in s svojimi stokeleji ljudi peharijo. Pravih revežev je, če so ravno časi slabi, sembrano malo. Ki je v mladosti pošten in priden, si bo že toliko prislužil, da mu ne bo potreba, s trebuham za kruham hoditi; če ga pa že vendar kaka posebna nesreča, kakor postavim dolga bolezen zadene, mu bo gotovo soseska, ki ga pozna rada pomagala. Sej je dobrih ljudi še zmeram dosti na svetu. Kar pa pogorelce vtiče, bi bilo po mojim nar boljši, da bi soseske ostro na to

gledale, de bi vsi sosesčani družbi svetiga Floriana pristopili. Ki bi pa vender ne hotel, naj bi tudi njegova obveljala; pa če bi pogorel in s kislim obrazom prosit prišel, naj bi se mu brez usmiljenja vrata pokazale. To bi bilo drugim v poduk in le na tako vižo bi se termaste buče preverile in družbi pristopile. Ko se kerčma zagleda, strašno krajcarji tiše; ko je pa treba svoje poslopja zavarovati, ne gredo iz rok, kakor bi priklenjeni bili. Še le ko nesreča na glavo pride, se taki za vsesmi praskajo, ker ni kej v roke vzeti. Pravil je en Klečan, de sta se koj, ko je ondi pogorelo, dva kmeta vzdignila in kar sta mogla hitro se sekurirat šla. Mislila sta, de bodeta kej dobila; pa malo je mankalo, de se nista kot goljufa v luknjo vtaknila. Marsikdo bi hotel potem dnar; pred, možička! pred bi bila svoje reči zavarovala, in ne bilo bi vama potreba, tak abotne zvižaje potem rabiti. Prav bi bilo, de bi se berž, berž soseskine gosposke zvolile, ki bi ne le na berače, ampak tudi na bajtarje pazile. Pri nas je en tak bajtar dvakrat zažgati poskusil. Popred je bojè svojo kočo zavaroval, ki ni bila 10 ranž vredna in je že sama na kup letela in potem je zakuril. Taka se je letas že gotovo marsikje zgodila, ker je na toliko krajih slišati, de naenkrat goreti začne, brez de bi kdo vedil, kaj je uzrok.

Kakor drugot so se nove soseske tudi tukej ustanovile, pa Bogu se usmili kako? Več prebrisanih mož se je zlo potegovalo, de bi se Mengeska fara ne v več kakor v dve soseski razdelila. Pa prigovarjali so gluheam. Prepira ni bilo ne konca ne kraja. Vse vasi so si bile naskriž. Tu so se zavolj kakiga travnika, tam zavolj nive, tu zavolj meje, tam zavolj kakiga majhniga grabna ali clo zavolj kakiga gemovja in nizkiga drevesa sperli. Nihče ni odjenjal, torej so se vse vasi skor branile, k drugim pristete biti. Le Mengesko-topoljska soseska ima čez 200 števil, družih še nobena 100 ne; tako de je v Mengiški fari gotovo 12 sosesk. Depala vas šteje okolj 20 hiš in vender je svoja soseska! Depalci so imeli z vsimi sosedi prepir in so se tedej vsim odrekli. Radovedin sim, kako bo ta soseska pisarja plačevala in druge reči oskerbovala. Kakor si je postljala, tak bo ležala! — Z Bogam.

Ljubljana. Včeraj 1. julija so imele vse sodne vradnije ob devetih dopoldne v škofjski stolni cerkvi s. Miklavža slovesno duhovno opravilo, kjer ta dan po vikšem ukasu vse sodnije v krajnski kronovini svojo novo službo nastopijo.

Radolca. 24. junija se je v krajnski kronovini v Radolci prva srenja ustanovila.

Austrijska. Njegovo veličanstvo je mnogim osebam posade v Budimu, ki so se v zoper Madjare hrabro deržali rede in križe podelilo.

* „Pražke Nov.“ pravijo, de se ne bodo zanaprej na gimnazijih iz posameznih predmetov redi dajali, kakor se je do zdaj godilo, ampak iz vsih predmetov skupej se bo le en sam red pri vsakem učencu odločil, namreč prvi, drugi ali tretji razred ali tudi pervenstvo. Pervi razred učencu pravico da v višji razred stopiti, drugi razred pa mu to pravico vzame, tretji razred pa zraven tega tudi nasvetje, de naj učenec učiliše zapusti, ker ni za učenje.

Horvaška. Naredba ministerstva notrajnih oprav zadevajoč ustanovljenje politiških gosposk na Horvaškem in Slavonskem.

Po naj višji odločbi od 7. aprila 1850 se sledeče odločbe za politiško vredbo na Horvaškem in Slavonskem naznanijo:

I. Na čelu opravištva Horvaškiga in Slavonskiga stoji ban. Pod njegovim predsedništvom in vodstvom obstoji bansko svetovavstvo

iz eniga banskiga svetovavca perviga reda, ki se imenuje banski namestnik, iz dveh banskih svetovavcov družiga reda, iz treh banskih koncipistov, eniga expeditorja in eniga predstavjavca.

II. Horvaško se razdeli v sledeče županije: V Zagreb, Varazdin, Križ in Reko; in Slavonsko v županiji Sisek in Posego.

Komitatne gosposke se ustanovijo pod predsedništvom in vodstvom nadžupanov od njimi pridanih komitatnih svetovavcov, komitatnih koncipistov in expeditorjev.

Komitatne gosposke neposredno pod bansko vlado.

III. Naj nižji razdelitev dežele store v politiško-administrativnem oziru kantoni.

Zagrebska županija se razdeli v šest kantonov z glavnimi mesti Zagreb, Samobor, Ivan, Sisek, Jaska, Karlovec.

Zagrebska županija zapopade kantonske sodništva v Zagrebu, Stubici in Berdovca.

IV. Vodstvo politiških kantonov preskerbe podžupani z pridanimi kantonskimi koncipisti in expeditorji.

Kantonske gosposke stoje neposredno pod komitatnimi gosposkami, in imajo v svojem okrogu prvo oblast v politiških zadevah.

V. Banskemu vodstvu, komitatnim in kantonskim gosposkam bodo potrebni služabniki dani, za odškodovanje za vradne poti znotraj svojiga okroga bodo potno plačilo dobivali, kakor tudi za pisarnične potrebe.

Bansko vodstvo, komitatne in kantonske gosposke imajo naredbe in povelja predstojnikov na tanjko spolnovati.

Predstojniki gosposk so za celo oskerbnitvo odgovorni, se morajo z večkratnim potovanjem prepričati, kako reči stoje, in vsak važnejši prigodek predstojnikom naznaniti.

Nižji vradniške osebe imajo ojstro dolžnost, službene naredbe in povelja natanjko in brez mude spolniti, in njim izročene opravila tako opraviti, kakor jim predstojniki zapovedo.

VII. Ako se primeri, de je kdo zadržan svoje opravila opravljati, nastopi banski namestnik na mesto bana, na mestu nadžupana komitatni svetovavec, na mestu podžupana koncipist perviga reda, ako se kako drugo povelje ne da.

VIII. Politiško vodstvo stoji pod ministram notrajnih zadev, kakor naj viši oblastjo.

Delavnost politiških gosposk se stegne na vse zadeve, ki tičejo opravila ministra notrajnih zadev. Z zadevami drugih ministrov se imajo politiške gosposke toliko pečati, kolikor je potreba, de se naznanila in dopolnenje postavnih naredb izpeljejo, javni red, mir in varnost ohrani.

IX. Organi politiškiga oskerbnitva imajo pri opravištvu tako dolgo po postavah in naredbah ostati, dokler se jim druge postavne naredbe ne naznanijo.

X. Izpeljava vraynave politiškiga opravištva na Horvaškem in Slavonskem, in postavljenje novih gosposk se bo izročilo posebni vraynavniki komisiji, ki bo neposredno pod ministram notrajnih oprav stala, ktere predsednik bo ban.

Samoborski kanton zapopade sodništva v Samoboru in Brezovici; kanton sv. Ivan sodništva v sv. Ivanu in Dugaselu; kanton Sisek sodništva v Sisku, Gorici, Pokupsku in Topolovcu, kanton Jaska sodništva v Jaski, Krasiću in Kupčini in Karloški kanton sodništva v Karlovcu in Bosiljevu.

Reška županija se razdeli v dva kantona z glavnima mestama Bukari in Delnice.

Kanton Bukari zapopade kantonske sodništva v Reki, Bukari in Cirkvenici; kanton Delnice sodništva v Brodu, Merkopailu in Čubaru.

Varazdinska županija, h kateri se tudi murski otok šteje, razun legradske srenje, ki je z križkim komitatam združena, se razdeli v

štir kantone z glavnimi mesti, Varazdin, Klanjec, Krapina in Čakturn.

Varazdinski kanton zapopade sodništva v Varazdinu, Lepoglavi, Vinici in Toplici; kanton Klanjec sodništva v Klanjcu in Pregradi; kanton Krapina sodništva v Krapini in Zlataru, in kanton Čakturn sodništva v Čakturnu, Stridovem in Preloku.

Križka županija se razdeli v dva kantona z glavnima mestama Križ in Koprjonec.

Kanton Križ zapopade sodništva v Križu, Neumarhofu, Verbovcu, Poljuni, Osekovi; in kanton Koprjonec sodništva Koprjonec in Ludbreg. Županija Požeg se razdeli v dva kantona z glavnima mestama, Požeg in Pakrač.

Kanton Požeg zapopade sodništva v Požegu, Pleternici in Bektežu in kanton Pakrač sodništva v Pakraču, Kutini in Daruvaru.

Županija Sisek z delam sremskiga komitata se v štir kantone razdeli z glavnimi mesti Sisek, Verece, Diakovar in Vukovar.

Kanton Sisek zapopade kantonske sodništva v Sisku, Valpi in Šokac Miholacu; Vereški kanton sodništva v Verecu, Vučinu, Zlatini in Orehovici; Djakovarski kanton sodništva v Djakovaru in Našcu, in Vukovarski kanton sodništva v Vukovaru in Tovarniku.

* „Agram. Ztg.“ nikakor ne more veselja in vriska popisati, s kterim so Horvatje Jelčića bana in vstavo od cesarja podeljeno sprejeli.

* V vojaških zadevah bodo vsi mejni polki brez izjeme banu podverženi.

Serbska. General Majerhofer je „Jugoslavenske Novine v Vojvodini prepovedal.

* Iz Zemuna se piše v „Agramer Ztg.“ od 22. junija: Predvčerajšnjim so naši veljaki in mestni odbor srečo vošili gosp. generalu Kräutnerju od Thatenburga, ker je Feldmaršal Lieutenant postal. Nekoliko dni že smo tako srečni, de je ta zlahtni in priljudni general v naši sredi, pa v tem kratkem času imamo že mnogokazov njegove udanosti in očetovske skerbi za naše blagostanje, in ne bomo odlašali njegovih ukazov vbogati, in ga pri obcnokoristnih napravah po moči podpirati. Zapovedal je on preiskati, kje bi se kako poslopje za vojaško bolnišnico dobili, de bi se bolni iz kosarne prenesli, de bi potem takem vsi vojaki v kosarni prostor imeli. Tudi je zapovedal, se posvetovati, kako bi se dala cena mesa po mogočnosti ponizati. O kratkem, on si povsod prizadeva srenji za polajšanje poskerbeti.

Galicia. Iz Premisla se piše 10. junija sledeče v „Reichsztg.“ Boj z orožjem zoper revolucijsko stranko je dobljen, med tem se pa boj po časopisih vedno bolj vnema. S kom de je ta boj, vam bom koj povedal. Zoper Rusine v Galiciji, ki so bili skoz 400 let tlačeni, se Poljci dvigujejo. Namesti de bi se veselili vstajenja tega naroda, mu na noge pomagali, mu stare in nove nesreče polajšali, skušajo ti junaki svobode rusinski narod iz noviga potlačiti, in mu vse narodne pravice odrečejo. V cvetju poljskiga kraljestvu so bili Rusini vedno za narod spoznani, kar se v javnih svedočbah bere: Rex Poloniae, Dux Russiae. Ko se je mala Rusija z poljskim kraljestvom zjednila, (1572) je stalo v zaveznih pismih, de se ta dva naroda kakor svobodni z svobodnim, enaki z enakim zjedinita; in zdaj, ko Poljsko nobene politiške pomembe več nima, se prederznejo nekteri nepoklicani pisaci, rusinski narod z eno čerto zbrisati, ali saj poljskimu narodu podvreči. V natori razmer leži, de rusinski narod v Galiciji, nekdej samostojin, od leta 1772 pod avstrijsko vlado, ne more več poljskimu kraljestvu podveržen biti, ampak ločen od njih naj hujsih sovražnikov. Nekdajni rusinski kmet, ki z Poljci, ktere sovraži, nič več noče opraviti imeti, tirja raz-

deljenje Galicije, in hoče imeti samostojno krovino.

Nek dopisovavec v „Neue Zeit“ iz Lvova meni sicer, de je rusinska prenapeta duhovšina z golufijo in silo ljudi primorala, de so se za to reč podpisali. On pa vendar ne bo mogel tajiti, de je Mazuram (Poljcam), ki so sosedi Rusinov ljubše, ako imajo v Lvovu svoje poglavarstvo kakor pa v Krakovi. Ako bi se pa poljski kmet rad od svojih višjih gosposk ločil, koliko bolj si bo to rusinski želel? Dopisavec pravi nadalje: „Tako imenovani rusinski narod, t. j. kmetje!“ Žlahtno in velikodušno je zares celi narod zasramovati, in torej nočemo zasramovanja dopisnikoviga dalej pretresovati. Ako pa vendar le praša, kaj so Rusini za vlado in deželo dobriga storili, se sicer nočemo bahati, pa kar vsak ve, smemo tudi s kratkim povedati. Mi smo tek vstaje v naši deželi ustavili, brez de bi se bili kakor Mazuri z človeško kervijo oskrunili (1846), mi smo vladi, akoravno nas zapeljivci zlo dražijo, zvesti, naši vojaki so se zoper revolucijo povsod bojevali, kjer koli je svojo glavo dvignula, v lastni zemlji, akoravno je bila nekoliko časa brez vojakov, smo mir in red obdržali, ko so krog in krog nas viharji tulili, in smo se po vsi moči prizadevali narodu vse reči razjasniti; naj se le pogleda, koliko šol se je samo v tarnopoljskem okrožju z noviga napravilo, itd.

Ako pa prašamo kaj blagodarniga so Poljci storili, si moramo zares z nedopadljivim odgovorom zadostiti. Sicer dopisnik ne derži nahanja podložitva za naravni nasledek vstave, ampak za delo Poljcev, kar se nam, kakor tudi drugim avstrijskim narodom precej čudno mora zdeti, dokler nas ne prepriča, de so Poljci sami svobodo prinesli. Poljci so zares, mi ne tajimo, tak predlog storili, pa ne sme se tudi zamolčati, de njih namemba pri tem ni bila ravno zlo poštena. Mnenje, de je poljska razumnost zoper razdelitev Galicije, bi, ako se druge okoljštine ne pretehtajo, vlado komaj primorala, zavolj tega svoje sklepe premeniti, ker ji nameni Poljcev niso neznani.

Ravno takomalo je mnenje dopisnikovo neovergljivo, ako meni, de je rusinski jezik netesnan in sirov.

Rusinski narod je z svojim jezikom zadovoljin, in ne hrepeni po poljskem, akoravno je bolj izobražen. Sicer pa Poljci sami spoznajo, de so svoj jezik z pomočjo rusinskiga izobrazili in pomnožili; iz tega se more naravnost sklep storiti, de on vendar ni le tako sirov.

Našiga jezika ni v prejšnjih časih le rusinski narod, njegovi knezi in kralji, ampak tudi marsikteri poljski kralj in večidel vsi litavski knezi so ga govorili; na Litavskem je bil več stoletij opravični jezik v diplomatii v pravnih rečeh in v šolah. Razun tega ima iz starih časov zlo bogato slovstvo in je bil že takrat izobražen, ko Poljci še Abc niso dobro poznali. Rusinski jezik ni neizobražen, ampak od poljske zatiravne vlade je bil potlačen in torej tudi zane-marjen, de noviga slovstva skorej nič nima; ali kar je vstava prišla, je spet svojo moč dobil.

Ako poslednjič dopisnik veleva rusinskim poslancam, de naj hité, de bodo na Dunaju z deputacijo eiganov skupej zadeli, ker imata oba enaki namen, se mu hočemo za njegov sovet zahvaliti. Na zadnje tudi mi svetjemo vsim tistim, ki mislijo z pisanjem reč svoje stranke zastopovati pomisliti: Veliko bolj pametno je, lastne pomanjkljivosti popeljševati, kakor pa neprehama z prenapetostjo pregreškov drugih iskati.

Ogerska. „Pester Morgenbl.“ toži, de se na spodnjem Ogerskem puntarski razglasi od podpihovavcov izdajajo, v kterih se pripoveduje, de so Prusi že trikrat Avstrijance zmagali, in de je Bem z svojo armado, akoravno

z veliko zgubo Donavo prestopil in Avstrijane v beg zapodil.

* Z 11. julijam bodo, kakor se pripoveduje v Peštu obstoječe vojaške sodništva svoje opravila končale.

Tuje dežele.

Bosna. Iz bosniške meje se piše v „Agramer Ztg.“ od 20. junija: Kar vstajniki tako dolgo niso hotli verjeti, je resnica postalo, in ljudje se počasi prepričujejo, de bo tabart turška vlada svoje povelja z oboroženo desno vedla izpeljati. Nekoliko dni je, kar je v Bihač turški častnik prišel, kteriga je Omer paša v Travnik poslal. Naznanil je, de pride kmalo Omer paša z vojsko in je tirjal od vstajnikov, se nepogojno vladi podvreči, in v dokaz de so vstajniki to pripravljeni storiti, je tirjal, de naj bolj spoštovane Turke za poroštvo v Travnik pošlejo, ako tega ne store se bo hudo z njimi ravnalo. Turki v Bihaču so sklenili razun nekterih se nepogojno podvreči, ravno tako tudi Vakupški, ki že poslance volijo; menijo, de se bo v Krajni ravno to zgodilo. Iz prav verjetniga vira zvemo, de Tahir pašatu ni bilo zavdano, ampak on je navadne smerti umerl po 10 dnevni bolezni. Ravno se sliši, de se je na Bulgarskem nov, velik punt vnel, ako je to res, bo gotovo Omer paša imel mnogo opraviti.

* Iz Skadra se piše od 22. junija: Omer paša je, kakor smo že naznanili v Prishtini in Sarajevem z svojim vojaškim oddelkom. Komej so zvedili vstajniki v Bosni, de ni šala, de Omer paša zoper nje z vojsko gre, so se podali in terdno poterdovali, de se ne bojujejo zoper Sultana, ampak le zoper krivične tirjatve umerliga Tahir pašata. Se ve, de jim bo vlada milost skazala, de se ti veliki gospodje ne bodo spomnili, de so kristjanskiga rodu, in de jim v glavo ne pade, tuje pomoči iskati. Turška vlada bo vse storila, spoznavce Mahomeda v Bosni si udane storiti, kristjanam ne upa, in se le takrat njih posluži, ako turški aristokrati preveliko silo delajo. Vlada misli v Bosni velik dobiček za armado dobiti, ker so Bosnijaki od kraja vsi pogumni ljudje, in se posebno na vojsko v gorah dobro razumejo. Bosnijaki, ako bi se sedajni armadi pridružili, bi je ne pomnožili le za 10,000 mož, ampak za ravno toliko verlih junakov. Poljci, Madjari, Lahji, ki so se na Ogerskem in Sedmograškem zoper Avstrijo bojevali, in ki zdaj stanujejo na Turškem, so turški vladi naznanili, de bi radi v službo stopili, in vlada se bo njih sovetov poslužila. S tem naj se turška moč z noviga okrepeča in ubogimu Raju vsak up vzame, de bi vstaja srečen izid imela. Naloga begunov je Turkom pomagati, in tako svobodomisleči poturčenci si ne delajo težke vesti zoper Slovane na Turškem se bojevati, ki po svobodi in neodvisnosti hrepene; kmalo se bo pokazalo, kaj bodo ti junaki počeli, ki hočejo le sebe osvoboditi. De pa svoj namen zakrijejo, hočejo svetu na ušesa šepetati, de ubogi raja ni nič družiga, kakor orodje v rokah Avstrije in Rusije, za pogubo Turčije, in vsako prizadetje po svobodi se ubogim rajam zameri, kakor de bi bili izdajavci domovine. K sreči so Turki premišlene natore in narodna prenapetost ne mami njih uma, kakor turkoprijatle, Poljce in Madjare. Varovajte se vi turkoljubi! Na zadnje vas bodo Turki zaverгли, in naj strašnejši čert ne bo velikodušniga Ozmanli-a, ampak poturčence zadel. Spreobrnite se, dokler je še čas; na koncu tiste poti, ktero ste zdaj nastopili, vas čaka le sramota in zaničevanje. Zdj se z turškim gospodam zoper kristjane potegujete, in ravno nasprotno počenjate, kakor ste v Avstriji delali. Doma ste bili naj hušji sovražniki tujiga

vladarstva, na Turškem se ponujate tuji vladi v službo, ki nima družiga pokazati, kakor kervavi meč, — pest, ktera za ta meč derži, hočete vi okrepiti, vi vošite tej pesti bolj umno glavo in upate z Turki zoper Avstrijo in Rusijo na noge stopiti! Vi pridete za 100 let prepozno z politiko brez namena. Vi junaki svobode se prav radi prav nizko ponižate pred samovoljo Sultana, in vašimu ponosu ni nasproti sedaj gospodu služiti, ki vam zna jutro sto šib naštetih, ki noče nič od svobode tiska, od ljudskiga zastopništva, od odgovornosti vediti. Ta izdaja nad svobodo in človečnostjo se bo hudo nad vami maševala.

Bulgarska. Iz Zemuna se piše „Agramer Ztg.“, de se vstajniki terdnjavo Belgradčik 15. junija napadli, de so pa 500 mož zgubili, in tudi nekoliko turških vojakov je padlo. Vstajniki so zlo slabo oboroženi, topov nimajo celo nič. Omer paša pa jim za herbtam z silno vojsko stoji, tako, de ne morejo nič opraviti.

Laška. 14. junija so cesarski in toskanski vojaki naenkrat mesto Arezzo zapustili in so se v Valle Tiberina podali. Prišlo jo namreč naznanilo, de so se oborožene kardela v hri-bih na rimsko-toskanski meji pokazale.

Razne naznanila.

— Na Dunaju je en človek tako napravo znajdel, de ne bo mogel nobeden tat v hiši pokrasti, kjer bo ta priprava postavljena. Tako zvonjenje po celi hiši vstane, ako bi hotel kdo skoz okno priti, zid prekopati, ali na kako koli vižo v hišo, de se ne bo le v tisti hiši ampak tudi v druge dobro slišalo.

— 22. junija opoldne je kardinal in knezoškof Schwarzenberg v Prago prišel, in se je koj pri prihodu natihama v veliko cerkev podal.

— V Peštu je bil te dni na oknu pri pošti, kjer se pisma oddajajo, pismo na ogled postavljeno, na kteriga je bil en bankovček za 6 kr. pritisnjen namesti pisemske marke.

— Od zgornje Moldave se piše: Pri nas skorej vsak dan dež gre, tako, de ljudje ne morejo sena pokositi. Tako vreme je znabiti tudi pripomoglo, de se je kolera pri nas tako hudo prikazala. V nekterih vaséh, ki imajo 300—400 prebivavcov je zbolelo od 40—50 oseb, od kterih po navadi tretji del umerje.

Ljudstvo se te bolezni zlo boji in sicer v nekterih krajih tako, de delavei nočejo na delo hoditi, ker imajo krivo mnenje, de je terplenje vzrok te bolezni.

— Od 12. maja do 9. junija 1850 je kolera z noviga v česko-lipskem okrožju vstala, tako, de v tem času samo v egerskem okrogu kolere ni bilo.

— V Xionu se je pretečene dni huda ploha vtila. Ko je ponehala, se kmetje na polje k delu podajo, pa, o čudo! komej so prišli na polje, ko povsod zapazijo žive ribe od tal poskakovati, med njimi je bilo mnogo pol vatla dolgih. Ljudje so se veselili, ko so jih pobirali in polne koše domu nosili. Nobeden ni vedil, kako se je ta čudez prigodil. Babjoverniki prerokujejo, de bo prav bogata žetev. Pred kot ne, de je kak vertinec te ribe v zrak odnesel in jih na to polje raztresil.

— Zadnjič smo naznanili, de pride iz Tersta v Ljubljano slavní fizikar in čaroslovec Bergheer, kar se je že zgodilo. Vsak, kdor ga je vidil, terdi, de se v čaroslovju tako dobro obnaša, de vse pričakovanje prekosi. Danes bo dal poslednjo predstavo. V prvem in drugem razdelku se bo v magijskih in hidravliško-fizikaliskih rečeh skazoval, v tretjem pa oslepljeni glavosek pokazal in razložil. Gotovo nobenimu ne bo žal, kdor bo šel njegove predstave gledat. Začne se ob 8. zvečer.

LEPOZNANSKI LIST.

Iz igre „Deborah“ *) od Mosenthala.

Tretje djanje.

(Temačno je. Staro pokopališče zadej cerkve. V dnu vrata z germovjem obrasčene, ki v cerkev peljejo. Med grobovi se vidi na desno razrušen steber od nek obdan.)

Deseti nastop.

Deborah

(bleda z razčesanimi lasmi, počasi pride, stopi naprej).

Kaj hočem tu? Še sama več ne vem,
In vendar moram čakati, ker moram
Poklic visoki dopolniti. Sama
Ne vem kaj čem, al čutim de s poslednjo
Močjo se moje duše lok napenja.
Pušico ostro čujem žvižgati,
Ki bo zadela neusmiljeno.

(Mirniše.)

Minulo je že sedem dni. Že sedem!
Tak dolgo človek mertvega obžaluje.
Prižge mu h glavi lešerbo berlečo,
In vsede mutast se k njegovim nogam.

(Se počasi na tla vsede).

Tak sedem dni in sedem že noči sedim
In obžalujem smert ljubezni moje.

(Z tužno vnetostjo).

Bog, velki Bog, kaj sim storila ti!
Kaj nisim tvoj otrok tud? Kaj ljubezen
Ni vsih lastnina kakor zrak in luč?
Je greh, če stegnula sim se po njej?
Kaj dal si meni od otročjih nog?
Umerl mi zgođej je pobožni oče,
In mene dal si samovolji v roke;
Ljubezni žark mi serca ni vžgal nikdar,
Ki vendar tako vroče je čutilo,
V plamenu živemu gorelo je!
Kaj sim storila, da me vstvaril si? —
In ko sim hotla nekđaj v tibi noči
Se z Bogom za življenje pričkat:
Sim njega vidila, sim čula glas njegov,
In v moje serce se mi vtisnil je,
Čutila sim, zakaj da si me vstvaril,
In te hvalila za življenje mučno.

(z povzdignjenim glasom).

In dvignulo iz smertnih globočin
S pogumom novim se je moje serce,
Prišlo za rešivno vejo se,
Veselo, da življenja luč mu sije.
Zdaj val zatuli, veja zrúje se,
In v černo morje se pogreznem spet.

(Molk). (vstane).

Še ziva sim, in zemlja še stoji!
Še sije solnce, ko je pred sijalo,
Zelena trava še ni vsahnula,
Še tice pojejo! — Nevsmiljen svet!
Še ziva sim! zgubljena, vertoglava!

(Se za čelo prime).

Vtolaži duša se, zmešnjavo to
Premisli. — Kaj se ti zgodilo je?
Ko vidila sim zadnjikrat ga, večeraj —
Ne, večeraj ne, že osem dni je dans —
Kak gorel je v ljubezni tistikrat!
Ti prideš — praša — Pridem! in sva šla!
Jez pridem, in pustim po noči v vihri
Otroka, bolno ženo, starčika,
Iz svojih pers sim serce stergala,
Ga njemu dala, zdaj mi dnarjev da,
Za serce dnarjev, in me v tamo pahne!
In serce, ti še biješ, še živiš!

(S tihim, stisnjenim glasom).

Pri njem je stala lepa deklica
In z nježno roko vlekla ga nazaj —

(Zavpije.)

Kje vendar sim! Kaj meša se mi um?
On ljubi jo, in judnjo zapusti,
Se derzne judnjo z dnarjem plačati,
Kot dekli judnji službo odpove!
Ne, ne! ne zapusti te, ona tirja,
Kar si obljubil, kar prisegel ji,
Pri tvojem Bogu (se začne zaničljivo smejeti).
Pri ljubezni Bogu!

*) Pričijočo igro smo poslovenili, podamo to v prevdank.

(Pogumno, divje).

Še moram viditi njegov obraz —

(Iz cerkve se orgle zaslišijo; z vedno bolj rahlo-
nežnim glasom).

Lažnjivo, lepo lice viditi,
Ga bom prasala, kaj storila sim,
Da — — (se ji solze vderejo).
O Bog! Moje serce, ga se ljubiš!

(Zakrije obličje, orgle, milo, bolj glasno.)

(Bolj rahlo).

Znabiti uni so v njegovem sercu
Zbudili krivo misel zoper mene,
V njegovih persih vžgali sum, predsod.
Beseda rahla me tožila je,
Njegovo oko me milo gledalo.
Zakaj molčala sim? Oholi jezik
Zakaj si tiho bil, ko je govoril?

(Veselo v slavlju).

Znabiti — me še ljubi — ah znabiti
Brezimnih muk terpi njegovo serce.
In le ljudje hudobni merzlo se
Med naju vroča serca vlegli so.
Zakaj pri teh besedah zgine čert,
Kot da bi klical Bog kristjanov mi:
„On verje name, jez sim Bog ljubezni!“

(Poslušaj, orgle molče.)

Čuj! glasi zdaj! kot Božji blagoslov,
Znabiti je poroka! (Roke sklene)
Amen! Amen!

Odperla vrata, bom pogledala
Presrečna, nikdo vidil me ne bo.

(Se splazi k cerkvi, poslušaj, odpre vrata, se
naenkrat naprej vdere in vpije).

Ha!

(Zmešana).

Kje sim! se mi sanja! On je! On je!

(Roko k nebu dvigne).

Ne, ne! ti nisi čul moj Amen, ne!
Prekolnem ga, ti gluh si Vsemogočni!
Ne pade meč iz neba?

Osveta! osveta!

(Steče k cerkvi, pa od vrat nazaj odleti).

Stoj! Stoj! soditi ti ne smes! Jehova,
Osveta tvoja je, ti sodi ti!
Tožnica ostra tu stojim, (roke dvigne)
Kristjana
Pred nesprosljivo tvojo sodbo kličem!

(Stopi k razrušenemu stebri, se z desno roko
nanj nasloni, levo mertvo po sebi obesi, oči
terdo v nebo opre.) F. Cegnar.

Grof Šlik.

(Od F. Kocziczka.)

Franc Grof Šlik, skrivni svetovavec, kamor-
nik, general konjanstva, poveljnik drugega
vojaškega oddelka in poveljnik na Moravskem
in Silezkem, vlastnik huzarskega polka št. 4,
komandeur vojaskiga reda Marije Terezije,
velki križanec avstrijskega železnega vel-
kega reda krone, vitez cesarskega ruskega
reda sv. Ane drugega razdelka v brilantih,
reda Vladimira tretjega razreda na traku itd.
itd., je bil v letu 1789 v Pragi rojen. V oče-
tovi hiši izrejen, je živi fant vedno na vo-
jaško življenje in vojsko mislil, akoravno ga
je njegov oče za diplomacijo namenil. Posebno
zlo je, ko je že mladenec bil, hrepenil, se
med domače vojake uverstiti, ko se je 1805
vojska pričela. Oče pa vendar mladenču tega
ni pripustil in je pustil sina čakati do dover-
šenja pravdoslovja. Kakor je bilo tudi to na-
gnetju vnetiga mladenča zoperno, je vendar
z otročjim spoštovanjem volji svojega očeta
zadostil, in je pravdoslovje še potem obiskal,
ko mu je oče 1806 umerl. Še le v letu 1808,
ko je pravdoslovje jako doveršil, se je nje-
gova volja spolnila, ker je bil za častnika in
poveljnika treh brambovskih bataljonov, ki so
se na njegovem posestvu vstanovili, zvoljen.
Pri vaji teh vojakov, ki so bili sestavljeni iz
vsih stanov domače dežele, se je sam v vo-
jaštvu vadal, tako, da je, ko ga je v letu 1809
bojna tromba na borišče poklicala, častnik
brambovcov nehal biti, in za častnika pri polku
oklepnikov Albrehtovih izvoljen bil. Vojvoda

grof Bubna, kteremu je umni, mladi mož do-
padel, ga je za svojega pobočnika zvolil.

Po bitvi pri Efferdingu se je on z svojim
vojvodom nazaj pomaknul. Ker je bil takrat
grof Bubna general adjutant cesarja Franca,
je bil vedno pri cesarju, torej tudi grof Šlik.
Njegova lepa postava, njegov dopadljiv obraz,
sta ga posebno ženskim prikupila, vojaško
obnasanje in umnost pa zadovoljenje predpo-
stavljanih pridobile. V praktičnih opravilih
je moral vedno pri grofu Bubna-u biti, kterega
je mladi junak spostoval in ljubil.

Pervikrat je bil v ognju pri Pasau-u, potem
pri Aspernu, kjer je bil za eno stopnjo po-
višan. Po bitvi pri Vagramu je bil pričijoč
ko so mir sklepali v Cnaimu. Iz Dotis-a, kjer
je bil glavni stan armade, je bil grof sedem-
krat na Dunaj poslan, de bi se zavolj miru
pogovarjal, pri tem je večkrat z naj bolj ime-
nitnimi osebami Francoskega clo z Napoleonom
v dotiko prišel. Med tem je bil pa Šlik za
stotnika pri Radecky huzarjih zvoljen, in je
po sklenjenem miru težko nalogo prevzel, ne-
ktere posestva Francozom prepustiti, naloga,
ktero je angleško vojaško brodovje hotlo ove-
rati; pa jug in burja sta Angličane primorala
v globoko morje se podati, tako da so Fran-
cozi otoke posedli.

Ko je grof iz Reke prišel, je iz vojaškega
stanu stopil, ko se je v letu 1812 spet voj-
ska začela. Med tem časom je živel na svo-
jih posestvih na Českem in je velikodušno
podperal svoje podložnike, ker so pod vojski-
no butaro zdihovali.

V vojski 1813 je Šlik spet za orožje zgra-
bil. Vojskoval se je pri Draždanah na strani
vojvoda kneza Schvarcenberga, h kteremu ga
je cesar poslal; pozneje je tudi bil boju v ru-
skih stražnikov pri Pirni pod Ostermanom.
Skoz sredo sovražnih straž je prišel brez ne-
varnosti k vojskovodju Schvarcenbergu nazaj
in se je z njim skoz Toplice nazaj pomaknul
in pri Kulmu bojeval. Ko se je daljši čas v
Toplicah deržal in po boju pri Arbesau-u, ko
se je armada proti Lipsii pomikala, je hrabri
grof Šlik z ruskimi dragonarji dvakrat Fran-
cose zapodil, zatorej je tudi ruski red Vlad-
mira prejel. Pri tem napadu je tudi v glavo
rano dobil, pri kateri je desno oko zgubil
in sedem mesecev na bolni postelji ležal.

Dogodbe so med časom, ko je bil on bolan,
veličanske postale. Združeni vladarji so zma-
gali in v Pariz vhod deržali, kamor je bil
grof, ko se je ozdravil, za berzoteka poslan
bil. V teh dnevih je mladi mož mnogo veselja
vžil, in je v Parizu vstal tako dolgo, da je
bil za četnika zvoljen in na Avstrijsko na-
zaj poklican.

Zbor vladarjev se je na Dunaju pričel, in
Šlik, ki je bil ruskemu caru Aleksandru za
poslužnega častnika izbran, je imel prilžnost
pri tistem imenitnem zboru biti, ki ga je v več
rečeh podučil, kakor skušnje celega življenja.
Gotovo je, da je tudi beseda grofa Šlika kaj
veljala, ker je bil velik prijatelj vojvoda Bubna,
in blizo cara Aleksandra, kakor tudi v tesni
zvezi z drugimi avstrijskimi velikaši. Zna-
no je, kako naglo so se vladarji razkropili,
in svoje armade zoper Francoze poslali, ko
so čuli, da je Napoleon iz otoka Elba pobeg-
nul, in na Francosko prišel. Grof Šlik se je
podal na čelu ene divizije na Francosko, je
vendar le malo v ogenj prišel in razun štir-
najst dnevnega četovanja in imenitnega ležišča
pri Dijonu je le malo skusil, kar bi bilo večje
važnosti.

Med dolgim mirom, ki je po kratki vojski
nastopil, je grof Šlik od četnika do feldmar-
šal lieutenanta in vlasnika polka prišel, in te-
žko, da bi bilo njemu to mirno življenje po
volji, ako bi ne bil vedno na poti bil iz enega
kraja v drugega. Prišel je zaredoma v me-
sta: Pardubic, Debrecin, Dunaj, St. Pölten,
Austerlic.

(Konec sledi.)

Zmes.

Smešen naslov pisma pisaniga na Laškim:

An die

Baur franz lukik
Bezerk Naidik fare
sind Rupirt durf
direjnaviz has N. 20
Jin Untirkirain.